

אהבת ישראל

ללא סיבה
ללא תנאי

הרה"ג אליהו אלקרר שליט"א
הרב הראשי למודיעין מכבים רעות

כל עוד אלה הם מושגי 'אהבה', נשאר האגו האישי במרכז. האדם אינו יוצא מתוך עצמו, אלא 'אוהב' רק את אלה שמביאים לו תועלת (ואין זה משנה איזה תועלת). ודאי שאין על מה לדבר במצב כזה של "וְאַהֲבֶתָ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ", שהרי כל אהבת הזולת במקרה כזה אינה קיימת אלא כדי לשרת את האגו האישי, ולא יתכן שאהבה זו תהיה גדולה יותר מהאהבה עצמית.

אבל יש סוג אחר של אהבה. זו אהבה שאין לה 'סיבות'. כשהורים אומרים שהם אוהבים את בנם, הם לא יסבירו את אהבתם ב'סיבות' כלשהן. הם אינם אוהבים אותו בגלל שהוא פיקח, נחמד או חרוץ. הם יאהבו אותו גם אם הוא לא יהיה כזה. הם אוהבים אותו בגלל שהוא בנם נקודה.

כיון שזו אהבה שאין לה 'סיבות', היא גם גדולה יותר מהאהבה שההורים אוהבים את עצמם. עובדה: כשמדובר בצרכים שלהם עצמם, עשויים ההורים לחסוך ולהחליט לוותר; אבל בשביל הילדים הם עושים הכל. יותר מזה: הורים גם מוכנים למסור את הנפש, כפשוטו, למען ילדיהם. זאת, כיוון שזו אהבה שאינה תלויה בסיבות כלשהן ומשום כך היא בלתי מוגבלת.

השאלה היא, כיצד אפשר לאהוב אדם זר באהבה כדוגמת זו שבין הורים לילדים?

ובכן האמת היא, שמבחינת הגוף הגשמי זה בלתי אפשרי. הגוף מכיר רק את עצמו, והוא מסוגל לאהוב רק את מה שמשרת אותו. אין הוא יכול לאהוב באהבה אמיתית משהו שמחוצה לו.

אבל בנוסף לגוף יש לנו גם נפש, נשמה, ומבחינת הנשמה אין שום מניעה לאהוב יהודי שני (נשמה שניה) באהבה אמיתית. שהרי מבחינת הנשמה לא קיימת הפרדה בין נשמה אחת לשנייה; כל נשמות ישראל הן כביכול נשמה אחת גדולה, מאוחדת. הנשמה השנייה אינה 'זרה' לראשונה; היא מאוחדת עמה באחדות שאין למעלה ממנה.

וזה המפתח לכל העניין: כל עוד אנו עושים את גופנו עיקר ושמים את הדגש עליו - אין אנו יכולים לאהוב את הזולת באהבה אמיתית, אבל אם נהפוך את פני הדברים, נרומם את הנשמה, נשקיע בה ובצרכיה הרוחניים - כי אז נוכל להגיע גם לאהבת ישראל ולאחדות ישראל אמיתית.

בימי ספירת העומר מתו עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה (יבמות סב, ב). ימים אלו מדגישים לנו בצורה הברורה ביותר את חשיבותה של אהבת ישראל ואת חיוניותה של אחדות העם.

כשאנו מתבוננים בפסוק "וְאַהֲבֶתָ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ" (ויקרא יט, יח), הוא נשמע לנו כמו מליצה נאה ותו לא. וכי אפשר לדרוש מבן אדם לאהוב מישהו אחר באותו מידה שהוא אוהב את עצמו? אפשר, לכל היותר, לדרוש ממנו לאהוב גם את הזולת, אבל לא כמוך?

גדולי ישראל בכל הדורות לא ראו בצו זה מליצה גרידא, אלא משימה מעשית שהתורה מטילה על כל יהודי. הרמב"ם (הל' דעות פ"ו, ה"ג) פסק: "מצווה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר "וְאַהֲבֶתָ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ". לפיכך צריך שיספר בשבחו ולחוס על ממונו, כמו שהוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו; והמתכבד בקלון חברו, אין לו חלק לעולם הבא".

היו שנהגו לקבל עליהם את מצוות "וְאַהֲבֶתָ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ" לפני תפילת שחרית כדי שהתפילות יהיו רצויות ויתקבלו, ובלשונו של הרב שלמה גאנצפריד (קיצור שולחן ערוך סי' יב סעי' ב): "כי אם חס ושלום יש פירוד לבבות ישראל למטה, אזי גם למעלה אין התאחדות", אלא שכדי להבין זאת עלינו לרדת תחילה לשורש הדברים.

כשאדם אומר שהוא אוהב אדם אחר - מדוע הוא אוהב אותו? נוכל להעלות אפשרויות רבות: הלה הוא איש שיחה נעים; הוא ניחן בשכל עשיר ובעצות נבונות; יש לו לב טוב; הוא אדם חרוץ ומצליח; וכן כיוצא בזה. כל אלה סיבות לגיטימיות שבגללן אנשים אוהבים אנשים.

אך לאמיתו של דבר, אהבה כזאת אינה אהבה אמיתית. היא דומה מאוד לילד שאוהב סוכריה: מה הוא עושה לסוכריה שהוא כל כך אוהב? הוא מוצץ ובולע אותה... כך גם באהבה מסיבות כגון אלה שנימנו לעיל - זו אינה אהבה אמיתית לזולת. האיש אוהב את ההנאה שהוא מפיק מהזולת ולא אותו. בעצם, הוא אוהב את עצמו.